

Saša Brajović – Milena Ulčar

Srebrni pokrovi, željezne rešetke i osjetilno iskustvo:

istovremenost ikonoklastičke i ikonofilske prirode u ranonovovjekovnoj pobožnosti u Boki
Kotorskoj

Post-tridentsko nastojanje u promjeni vjerskih vrijednosti i praksi često se tumači kao kritički odnos i prema ikonoklastičkoj prirodi Protestantizma i prema pretjeranoj i ponekad zlouporabljenoj ikonofiliji kasnog srednjovjekovlja. U skladu s tim, crkvena su nadležna tijela u historiografiji prikazivana kao dominantni zastupnici strogog i hijerarhijskog načina odgoja i obrazovanja običnog puka. Ipak, kako bi razumjeli složenu mrežu vjerničkih stavova prema sakralnim predmetima, potrebno je izaći iz okvira uobičajenog dualističkog odnosa - ikonoklazam-ikonofilija, službeno-popularno - i preuzeti određenu pregovarateljsku formu kao dominantan model ranonovovjekovne kreativnosti. Tijekom 17. i 18. stoljeća u Boki kotorskoj je velik broj umjetnina bio promijenjen u okviru prilagodbe novim normama post-tridentske Katoličke Crkve. U ovome radu želimo pokazati koliko su ove transformacije bile osjetljive, koristeći primjere različitih 'dodataka' nekima od najdragocjenijih svetih predmeta. Ove prilagodbe mogu vrlo jasno predstaviti problem etiketiranja navedenih praksi kao ikonoklastičke ili ikonodulstvene u svojoj biti. Umjesto toga bi plodnije bilo ispitati je li ovo zaklanjanje promatračeva pogleda moglo služiti kao okidač za vrstu percepcije koja nadilazi institucionalno nametnute represivne impulse. Kontroliranje načina prikazivanja i strogost u oblikovanju stavova i gesti vjernika, mogu biti korišteni kao istraživački alat, otvoren raspravi koja implicira korištenje različitog rječnika za komunikaciju između subjekta i objekta u Post-reformacijskom periodu. Ovo

istraživanje ima za cilj predstaviti postojanje dijaloga između kategorija i agenata, uglavnom korištenih u strogoj dualnoj podjeli, te istražiti ga koristeći vizualne primjere i arhivski materijal pronađen u crkvama u Kotoru. Koncept pregovaranja i paradoksa bit će upotrijebljen kao metodološki alat, ključan za razumijevanje ovih kompleksnih vizualnih mehanizama.

Prijevod s engleskoga: Nikolina Gunj